

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка**

Кафедра філософії, політології та міжнародних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕГІОНАЛЬНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: ГЕОПОЛІТИЧНІ

ВИКЛИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ

ПП НД/ОК 2.1.1.6

Спеціальність: *291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*

Освітньо-професійна програма: *291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*

Факультет: Історії та права

Форма навчання: денна/заочна

2019-2021 навчальний рік

Робоча програма «**РЕГІОНАЛЬНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ**» для студентів

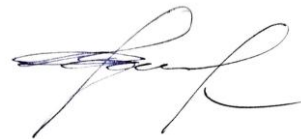
За спеціальністю *291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*

Розробник: Коломієць Олег Валерійович, доктор політичних наук, доцент кафедри філософії, політології та міжнародних відносин _____ (Коломієць О. В.)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії, політології та міжнародних відносин Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Протокол від «30» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри філософії, політології та міжнародних відносин

Ю.В. Харченко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4,5	Галузь знань 29 Міжнародні відносини	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Немає	Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії Освітньо-професійна програма: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	Рік підготовки: 1-й	
		Семестр; 2-й	
		Лекції:	
		18 год.	2 год.
		Семінарські:	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні:	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота:	
		54 год.	86 год.
Вид контролю: залік			

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Регіональні міжнародні відносини: геополітичні виклики та національні інтереси» є усвідомлення студентами теоретичних засад сучасної геополітики та національних інтересів, сутності геополітичних та національних інтересів держав на світовій арені, головних напрямів геостратегії України на міжнародній арені.

Завдання:

- Показати, що сфера міжнародних відносин – одна з найдавніших сфер діяльності в історії людства, що вона виступає в сучасних умовах не лише особливою практикою, а і простором, в якому вирішуються гострі проблеми сучасності;
- Сприяти розумінню того, що геополітичні знання та теорія є значущими як в побутовому житті, так і в усіх інших соціальних та професійних сферах, що вони сприяють рефлексії;
- Спонукаати магістрів до ґрунтовного аналізу, до вироблення чіткої особистісної позиції бачення міжнародного геополітичного світу, до конструктивного сумніву та інакомислення;

- Довести, що застосування досвіду та знань з геополітики може допомогти кожній людині стати професіоналом у будь-якій сфері діяльності;
- Виховати свідоме ставлення до геополітичної інформації, виробити цілісний підхід до її відбору, навчитися читати та аналізувати спеціальну літературу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- понятійно-категоріальний апарат теорії регіональних міжнародних відносин;
- предмет, методологію, функції теорії регіональних міжнародних відносин;
- особливості та ключові аспекти геополітики, системи міжнародної безпеки, теорії національної безпеки, теорії міжнародних відносин;
- поняття та основні геополітичні теорії і моделі;
- місце, роль і вплив національних інтересів на геополітичні виклики;
- сутність і значення геополітичних викликів на національну безпеку;
- поняття і види геополітичних викликів й національних інтересів;
- сучасні геополітичні технології;

вміти:

- фахово застосовувати понятійно-категоріальний апарат теорії регіональних міжнародних відносин;
- синтезувати й аналізувати проблему, застосовувати методи наукового пізнання, розрізняти основні методологічні принципи й підходи.

Сформовані компетентності:

1. Інтегральні компетентності

- Здатність розв'язувати комплексні теоретичні та практичні задачі і проблеми під час професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

2. Загальні компетентності

- **ЗК-1** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами усно і письмово, з професійних і наукових питань. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.
- **ЗК-2** Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.
- **ЗК-3** Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і

процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

- **ЗК-5** Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики
- **ЗК-6** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **ЗК-7** Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.
- **ЗК-8** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.
- **ЗК-9** Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.

3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- **СК-1** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції геополітичних викликів та національних інтересів. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами, усно і письмово, з професійних і наукових питань у сфері міжнародної політики.
- **СК-2** Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі геополітичних викликів та національних інтересів.
- **СК-3** Здійснювати професійний усний та письмовий переклад з/на іноземну мову, зокрема, з фахової тематики міжнародних організацій та інститутів. Брати участь у професійні дискусії у сфері геополітичних викликів та національних інтересів, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.
- **СК-4** Аналізувати та оцінювати проблеми геополітичних викликів та національних інтересів, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.
- **СК-5** Оцінювати та аналізувати геополітичні виклики та національні інтереси, їх проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних комунікацій.
- **СК-6** Знання про організацію та функціонування Європейського Союзу, розуміння сучасних європейських інтеграційних процесів та місця в них України.
- **СК-7** Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.
- **СК-9** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері геополітичних викликів та національних інтересів.
- **СК-16** Здатність виявляти, спираючись на новітні підходи, що склались в сучасній науці, особливості національних процесів у різних країнах, враховувати їх вплив на сучасне суспільство, державну внутрішню, зовнішню та регіональну політику в умовах глобалізації.

Програмні результати навчання відповідні компонентам освітньої програми:

- **РН-1** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.
- **РН-2** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.
- **РН-4** Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.
- **РН-5** Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.
- **РН-6** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **РН-8** Визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **РН-9** Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.
- **РН-10** Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.
- **РН-13** Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Класична геополітична думка(2 години)

План

1. Геополітичні погляди Ф. Ратцеля
2. Основні положення наукової концепції Р. Челлена
3. Теорія «морської могутності» А. Мехена

Тема 2. Сучасні геополітичні школи та теорії(2 години)

План

1. Провідні школи геополітичної думки.
2. Атлантизм. Неоатлантизм. Уніполярна геополітична модель світу.
3. Концепція “зіткнення цивілізацій” С. Хантінгтона.

Тема 3. Основні категорії та закони геополітики(2 години)

План

1. Геополітичний простір, його сутність. Геополітичні поля. Ендемічне поле. Прикордонне поле. Перехресне поле. Тотальне поле. Геополітична опорна точка. Метаполе.

2. Геополітичні відносини. Геополітична експансія. Геополітичний конфлікт. Геополітичний баланс сил.

Тема 4. Геополітичні виклики та національні інтереси(2 години)

План

1. Світова територіальна організація політичної сфери суспільного життя.
2. Геополітична структуризація світу.
3. Геополітичні макрорегіони світу.
4. Геополітичні регіони. Геополітичні субрегіони.
5. Геополітичні «вісі», «полюси» («центри»).

Тема 5. Геополітичні та національні інтереси США(2 години)

План

1. Ізоляціонізм та інтервенціонізм у зовнішній політиці США. Геополітичні та геоекономічні інтереси США у світі.
2. Неоатлантизм в зовнішній політиці США. “Превентивний інтервенціонізм”. “Гуманітарний інтервенціонізм”.
3. Геоекономічні інтереси США у світі. Роль США у світовій економіці.

Тема 6. Геополітичні виклики та національні інтереси провідних держав Європи(2 години)

План

1. Геополітичні та геоекономічні аспекти утворення і розвитку ЄОВС-ЄЕС-ЄС. Розширення ЄС на схід.
2. Трансформаційні процеси в ЄС.
3. НАТО: геополітичні засади створення і розвитку. Геополітичне розширення НАТО, основні наслідки. Сучасна геостратегія НАТО.

Тема7. Геополітичні та геоекономічні інтереси держав Східної та Південно-Східної Азії (2 години)

План

1. Геополітичне положення КНР.
2. Геостратегія КНР.
3. Концепція “Великого Китаю”.

Тема 8. Геополітичні та геоекономічні інтереси держав Південної та Південно-Західної Азії (2 години)

План

1. Геополітичні інтереси Індії у світі.
2. Взаємовідносини між Індією і Пакистаном.
3. Геополітичні аспекти взаємовідносин між Індією і Пекіном.
4. Геостратегія Індії в басейні Індійського океану.

Тема 9. Геополітичні та геоекономічні інтереси України (2 години)

План

1. Геополітичне положення України. Проблеми визначення стратегії зовнішньої політики України після здобуття незалежності.
2. Геополітичні інтереси сучасної України. Захист національної безпеки України.
3. Сучасна геостратегія України у світовому геопросторі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна						заочна						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Тема 1. Класична геополітична думка	11	2				9	12						12
Тема 2. Сучасні геополітичні школи та теорії	13	2	2			9	12						12
Тема 3 Основні категорії та закони геополітики	14	2	2			10	12						12
Тема 4. Геополітичні виклики та національні інтереси	14	2	2			10	17	2	2				13
Тема 5. Геополітичні та національні інтереси США	14	2	2			10	13						13
Тема 6. Геополітичні виклики та національні інтереси провідних держав Європи	14	2	2			10	13						13
Тема 7. Геополітичні та геоекономічні інтереси держав Східної та Південно-Східної Азії	13	2	2			9	12						12
Тема 8. Геополітичні виклики та національні інтереси держав Південної та Південно-Західної Азії	13	2	2			9	12						12
Тема 9. Геополітичні виклики та національні інтереси України	14	2	2			10	17	2	2				13
Всього годин	120	18	16			86	120	4	4				112

5. Теми семінарських занять

<p>Тема 2. Сучасні геополітичні школи та теорії</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліцентризм – багатополарність світу. “Радикальна географія”. Критика імперіалізму. 2. “Континенталізм” в європейській геополітичній думці. 3. “Нові праві”: особливості геополітичних поглядів. 	2
<p>Тема 3 Основні категорії та закони геополітики</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геополітичне положення держави, його рівні. 2. Геополітична могутність держави. 3. Геополітичні інтереси держави. Захист національних інтересів держави. 4. Геополітичний аспект національної безпеки держави. 	2
<p>Тема 4. Геополітичні виклики та національні інтереси</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біполарна геополітична модель світу після Другої світової війни. 2. Сучасна глобалізація. 3. Уявлення про уніполарний світ. 	2
<p>Тема 5. Геополітичні та національні інтереси США</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геополітичні та гео економічні інтереси США в Європі. Геополітичні інтереси США на пострадянському просторі. Геостратегія США щодо Росії. 2. Геостратегія США по відношенню до КНР. 3. Геополітичні та гео економічні аспекти відносин США і Японії. 	2
<p>Тема 6. Геополітичні виклики та національні інтереси провідних держав Європи</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геостратегія Великої Британії у світі. 2. Геополітика та гео економіка Великої Британії в Європі. 3. Геополітичні та гео економічні інтереси Великої Британії в регіонах світу. 4. Геостратегія Франції на міжнародній арені. Ядерний та космічний аспекти геополітики Франції. 	2
<p>Тема 7. Геополітичні та гео економічні інтереси держав Східної та Південно-Східної Азії</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геостратегічне партнерство між Китаєм і Росією. Геополітичні і гео економічні аспекти взаємовідносин між КНР і США. Гео економічні інтереси КНР в Європі, Азії, Африці та Латинській Америці. 2. Геостратегія Японії. Японія – геостратегічний союзник США, конкурент в гео економічному просторі. 	2
<p>Тема 8. Геополітичні виклики та національні інтереси держав Південної та Південно-Західної Азії</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ісламський світ. Пакистан як “полнос сили” в Південній Азії. 	2

2. Геоeкономічний потенціал Ірану. Геополітичні інтереси Ірану в басейні Перської затоки, Закавказзі, Середній Азії.	
Тема 9. Геополітичні виклики та національні інтереси України План 1. “Східний” вектор зовнішньої політики України, його реалізація. Геополітичні та геоeкономічні інтереси України на пострадянському просторі. Взаємовідносини України з Російською Федерацією. 2. “Західний” вектор зовнішньої політики України. Геостратегічний вектор на інтеграцію з НАТО; шляхи реалізації. Геостратегічний вектор на інтеграцію з ЄС; проблеми практичної реалізації.	2
Разом	16

6. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Класична геополітична думка План 1. Геополітична концепція «географічної осі історії» Х. Маккіндера 2. Геополітична концепція посибілізму П.В. де ла Блаша 3. Геополітичні погляди К. Хаусхофера 4. Геополітична концепція «Рімленда» Н. Спайкмена Геополітична концепція посибілізму П.В. де ла Блаша 5. Геополітичні погляди К. Хаусхофера 6. Геополітична концепція «Рімленда» Н. Спайкмена	9
Тема 2. Сучасні геополітичні школи та теорії План 1. Мондіалізм. Неомондіалізм: провідні концепції. 2. “Критична” геополітика: основні напрями досліджень. 3. Прикладна геополітика. 4. Неоевразійство. Провідні напрями неоевразійства.	9
Тема 3 Основні категорії та закони геополітики План 1. Геополітичний кодекс (код) держави. Геостратегія держави на міжнародній арені, типи геостратегії. 2. Основні геополітичні епохи. 3. Основні закони геополітики. 4. Закон планетарного дуалізму – протистояння телурократії й таласократії. 5. Дискусійність законів геополітики.	10
Тема 4. Геополітичні виклики та національні інтереси План 1. «Новий світовий порядок». 2. Багатополярна і багатоярусна геополітична модель сучасного світу. 3. Геополітична взаємодія цивілізацій на міжнародній арені: співпраця і конфлікти. 4. Регіоналізація політичних процесів.	10

<p>Тема 5. Геополітичні та національні інтереси США</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геостратегічний “Джакотський трикутник”. Геостратегія США в Південно-Східній та Південній Азії. 2. Гео економічні інтереси США на Близькому Сході. Геополітика США у Близькосхідному регіоні. 3. Геополітичні та гео економічні інтереси США в Африці. 4. Геостратегічна роль США в Америці. Гео економічна інтеграція в НАФТА. 5. Геополітичні інтереси США в Латинській Америці. Геополітичний та гео економічний контроль США над Латинською Америкою. 	10
<p>Тема 6. Геополітичні виклики та національні інтереси провідних держав Європи</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль Франції в сучасних євроінтеграційних процесах. Взаємовідносини Франції і НАТО. Геополітичні та гео економічні інтереси Франції в регіонах світу. 2. Геостратегія об’єднаної Німеччини в Європі. Роль ФРН в НАТО та ЄС. Геополітичні та гео економічні інтереси Німеччини в регіонах світу. 3. Геополітична та гео економічна ситуація в Середземномор’ї. Гео економічний прагматизм Італії, особливості геополітики. 4. Іберійські країни Іспанія та Португалія: участь в ЄС, НАТО, геополітика в Латинській Америці. 5. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Центральної та Східної Європи. 	10
<p>Тема 7. Геополітичні та гео економічні інтереси держав Східної та Південно-Східної Азії</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геополітичні проблеми у взаємовідносинах між Японією й Росією. Взаємовідносини між Японією і Китаєм. 2. Гео економічна стратегія Японії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (АТР). 3. Геополітичні інтереси Республіки Корея у світі та АТР. 4. Регіональний геополітичний «центр сили» в Південно-Східній Азії – Індонезія. 	9
<p>Тема 8. Геополітичні виклики та національні інтереси держав Південної та Південно-Західної Азії</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геополітика держав басейну Перської затоки. 2. Геополітика Туреччини. Геостратегічний вектор на інтеграцію до ЄС. Туреччина – геополітичний форпост НАТО в Азії. Роль у Чорноморському регіоні та на Близькому Сході. 3. Роль Ізраїлю на Близькому Сході, геополітика Ізраїлю. 	9

<p>Тема 9. Геополітичні виклики та національні інтереси України</p> <p>План</p> <p>1. Геополітичні інтереси України у Причорноморському регіоні. Участь в ОЧЕС. Розвиток співпраці у ГУАМ–ОДЕР.</p> <p>2. Геополітичні інтереси України в Азії, Африці, Латинській Америці.</p> <p>3. Геополітичні та гео економічні інтереси України в Центральній та Східній Європі.</p>	10
<p>Разом</p>	112

7. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

8. Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни *«Регіональні міжнародні відносини: геополітичні виклики та національні інтереси»*:

- навчальні заняття;
- самостійна робота студентів;
- робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет;
- контрольні заходи.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція з використанням структурно-логічних схем;
- семінарське заняття;
- консультація;
- залік.

У процесі вивчення дисципліни «Регіональні міжнародні відносини: геополітичні виклики та національні інтереси» застосовуються наступні методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу;
- дослідницький;
- відповідно до логіки пізнання:
- аналітичний;
- індуктивний;
- дедуктивний;

За основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;
- закріплення;
- перевірка;

За системним підходом:

- стимулювання та мотивація;

- контроль та самоконтроль.

За джерелами знань:

- словесні – розповідь, пояснення, лекція;
- наочні – демонстрація, ілюстрація.

За рівнем самостійної розумової діяльності:

- проблемний;
- частково-пошуковий;
- дослідницький;
- метод проблемного викладання.

9. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансфертною накопичувальною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

9.1. ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;

- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми модуля на *семінарському занятті* – **5 балів**:

- **5-4 б.** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить покликання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.
- **2,5-3 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.
- **1,5-2 б.** ставиться студентові, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.
- **0,5-1 б.** одержує студент, який невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.

До 15-ти балів студент може отримати за виконанні завдання *самостійної роботи* з певної теми модуля, з урахуванням якості, повноти виконання завдання.

До 5-ти балів ставиться студентові, який робить вдалі доповнення протягом семінарських занять з певної теми модуля, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань;

До 20-ти балів ставиться студентові, який підготував значний за обсягом та змістом конспект до семінарських занять з певної теми модуля;

10 балів одержує студент, який старанно працював упродовж заняття, виконував вправи, залучався до колективних обговорень тощо.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, були учасниками олімпіад, конкурсів тощо можуть нараховуватися додаткові бали: **до 25 балів**.

35 балів студент може отримати за плідну роботу на лекції та семінарі.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав *поточних оцінок*, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Дві контрольні роботи у формі чотирирівневих завдань передбачено за результатами вивчення тем модуля 1 і модуля 2.

Тривалість виконання контрольних завдань не повинна перевищувати двох академічних годин.

До контрольних робіт допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю.

Для проведення контрольних робіт розроблено контрольні завдання двох варіантів, які є рівнозначні за трудомісткістю.

За виконання контрольних робіт студент отримує бали, які враховуються в процесі розрахунків підсумкової семестрової оцінки:

- максимальна кількість балів – **30 (1-ша робота), 25 (2-га робота).**

У процесі виконання контрольних завдань студент може користуватися лише тими допоміжними матеріалами, які визначені викладачем. Студентові забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами та користуватися матеріалами, крім дозволених. За умови порушення студентом установлених правил виконання контрольних завдань викладач позбавляє можливості продовжувати виконання контрольних завдань, не перевіряє роботу, робить на ній відповідний запис і оцінює нулем балів. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються нулем балів незалежно від причини.

Результати контрольних робіт доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Перескладання контрольних робіт допускається в терміни, визначені викладачем під час поточних консультацій.

9.2. ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

З дисципліни «*Регіональні міжнародні відносини: геополітичні виклики та національні інтереси*» передбачена така форма семестрового контролю, як **залік**, який проводиться наприкінці семестру.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного контролю. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та дворівневою шкалою «зараховано», «незараховано з можливістю повторного складання», «незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності, Залікову книжку студента. Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX,F) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2					Підсумкова семестрова
T1	T2	T3	T4	T5	КР№ 1	T6	T7	T8	T9	КР №2	
5	5	5	5	5	30	5	5	5	5	25	

T1, T2 ..., T9 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики		для заліку
90 – 100	A	5	відмінно	зараховано
80 – 89	B	4	добре	
65 – 79	C			
55 – 64	D	3	задовільно	
50 – 54	E			
35 – 49	FX	2	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	1	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Регіональні міжнародні відносини: геополітичні виклики та національні інтереси».
2. Тексти лекцій (в електронному варіанті).

12. Рекомендована літератураБазова:

1. *Ашенкампф Н.Н.* Современная геополитика: Учеб.Пособие / Н.Н. Ашенкампф, С.В. Погорельская. — М. : Академ.проект, 2005. — 207с.
2. *Бабурин С. Н.* Мир империй: Территория государства и мировой порядок / С.Н. Бабурин.—СПб. :Изд-во Р.Асланова “Юрид.центрПресс”, 2005. — 769с.
3. *Барышников Д.Н.* Конфликты и мировая политика / Д.Н. Барышников.—М. :АСТ, 2008. — 384с.
4. *Василенко И.А.* Геополитика современного мира: Учеб. Пособие / И.А. Василенко.— М. :Гардарики,2006.—317с.
5. *Гаджиев К.С.* Введение в геополитику: Учебник / К.С. Гаджиев. — М. : Логос, 2003. — 432с.
6. *Геополитика: Антология/Сост. :Н.Н.Ашенкампф,С.В.Погорельская— М.:Академ.Проект;Культура,2006.—1004с.*
7. *Геополітика: Підручник / А.І. Кудряченко, Ф.М. Рудич, В.О.Храмов.— К. :МАУП,2004.—296с.*
8. *Геополитика: Учебник/ Под ред. В.А. Михайлова; Отв. ред. Л.О. Терновая,С.В.Фокин.—М. :Изд-воРАГС,2007.—368с.*
9. *Дергачев В.А.* Геополитика: Учебник / В.А. Дергачев. — М. .: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. — 526с.
10. *Дергачев В.А.* Геоэкономика Украины: (теоретические и прикладные основы) / В.А. Дергачев.—Одесса :ИПРЭЭИНАНУ,2002.—244с.

11. *Дергачев В.А.* Глобальная геоэкономика: Трансформация мирового экономического пространства / В.А. Дергачев. — Одесса : ИПРЭЭИ НАНУ, 2003. — 238с.
12. *Колосов В.А.* Геополитика и политическая география: Учебник / В.А. Колосов, Н.С. Мироненко.—М. :Аспект-Пресс,2005.—478с.
13. *Кочетов Э.Г.* Геоэкономика: освоение мирового экономического пространства / Э.Г. Кочетов.—М. :БекИзд-во,2002.—480с.
14. *Лебедева М.М.* Мировая политика: Учебник / М.М. Лебедева. — М. : Аспект Пресс,2006.—356с.
15. *Лотоцький С.* Україна в світовому геополітично- мупросторі / *С. Лотоцький, С. Трохимчук.*—Львів:ЛНУім.І.Франка,2002.—192с.
16. *Мадіссон В.В., Шахов В.Л.* Сучасна українська геополітика: Навч.посіб.—К. :Либідь,2003.—176с.
17. *Мальський М.З., Мацяк М.М.* Теорія міжнародних відносин. — К. :Знання,2007.—461с.
18. *Мировая политика: Учеб.пособие / Под ред.С.В. Картунова.*— М. : ГУ–ВШЭ, 2007. — 556с.
19. *Мировая политика и международные отношения: Учеб.Пособие / Под ред. С.А.Ланцова, В.А. Ачкасова.*—СПб. :Питер,2008.— 448с.
20. *Нартов Н.А.* Геополитика: Учебник / Н.А. Нартов, В.Н. Нартов. — М. : ЮНИТИ-ДАНА,Единство,2007.—527с.
21. *Панарин А.С.* Стратегическая нестабильность в XXIвеке / А.С. Панарин.—М. : Эксмо;Алгоритм,2004.—636с.
22. *Современная мировая политика: Прикладной анализ / Под ред. А.Д. Богатурова.*— М. :Аспект-Пресс,2009.—588с.
23. *Современные глобальные проблемы мировой политики/В.Кулагин, М. Лебедева, О. Барабанов и др.* — М. : Аспект-Пресс, 2009. — 256с.
24. *Тихонравов Ю.В.*Геополитика:Учеб.пособие.—М.:Инфра-М, 2000. — 269с.
25. *Уткин А.И.* Мировой порядок XXI века / А.И. Уткин. — М. : Эксмо, 2002. — 512с.

Додаткова

1. *Андрианова Т.В.* Геополитические теории XX в. (Социально-философское исследование).—М.,1996.—178с.
2. *Арон Р.* Мир і війна між націями: Пер. з фр. — К.: Юніверс, 2000. — 688с.
3. *Бибик В. М., Шергін С. О., Дегтерьова Л. О.* Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика.—К.:Ун-т“Україна”, 2006. — 208с.
4. *Бжезінський З.* Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи: Пер. з англ. — Л.: Лілея-НВ, 2000. — 236с.
5. *Бжезінський З.* Вибір: світове панування чи світове лідерство: Пер. з англ. — К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. — 203с.
6. *Валевський О. Л., Гончар М. М.* Структура геополітичних інтересів України.—К.,1995.—99с.
7. *Валлерстайн И.* Конец знакомого мира: Социология XX века: Пер.сангл.—М.:Логос,2003.—355с.
8. *Василенко И. А.* Политическая глобалистика: Учеб. пособие.— М.: Логос, 2003. — 359с.
9. *Василенко С.Д.* Україна: Геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі.—

Одеса:ОДМА,2000.—208с.

10. *Гаджиев К.С.* Геополитика.—М.:Междунар.отношения,1997.— 384с.
11. *Гаджиев К.С.* Геополитика Кавказа. — М.: Междунар. отношения, 2001.—463 с.
12. *Гаджиев К.* Геополитические горизонты России: контуры нового миропорядка.— М.:Экономика, 2007.—751с.
13. *Гольцов А.Г.* Політична географія: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2007. — 256 с.
14. *Дергачев В.А.* Цивилизационная геополитика (Геофилософия).—К.: ВИРА-Р, 2004.— 672с.
15. *Дергачев В.А., Вардомский Л.Б.* Регионоведение: Учеб. пособие.—М.:ЮНИТИ-ДАНА,2004.—463с.
16. *Дністрянський М.С.*Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології.— Львів :ЛНУ,2003.—111с.
17. *Добровольський О.В.* Геополітичний розвиток Південної Азії, Океанії, Африки й Латинської Америки та інтереси України. — К. :Унів.вид-во“Пульсари”,2006.—128с.
18. *Дугин А.Г.* Геополитика постмодерна: времена новых империй; очерки геополитики XXI века.—СПб. :Амфора,2007.—382 с.
19. *Дугин А.Г.* Основы геополитики. Геополитическое будущее России. Мыслить пространством. — М. : Арктогея-центр, 1999.— 928с.
20. *Етнополітична карта світу ХХІ ст.: Методичний та предметний коментарі / П.Жук, Н.Мазур, Р.Соломонюк, Р.Турчак.*—Тернопіль :Мандрівець,2000.—240с.
21. *Жильцов С.С.* Геополитика Каспийского региона. — М. : Междунар.отношения, 2003. — 278с.
22. *Зленко А.* Дипломатия и политика: Украина в процессе динамичных геополитических перемен.—Х. :Фолио,2004.— 559с.
23. *Кухта Б.А.* З історії української політичної думки: Навч. посіб.—К. :Генеза,1994.— 368с.
24. *Ліпкан В.А.* Національна безпека України.—К. :Вид-во КНЕУ, 2008. — 552с.
25. *Мадіссон В.В., Шахов В.Л.* Політологія міжнародних відносин: Навч.посіб.— К. :Либідь,1997.—176с.
26. *Мартинюк В.О., Троян С.С.* Політична географія та геополітика:Слов.-довід.— К. :НВЦВО,2005.—224с.
27. *Нижник Н.Р., Ситник Г.П., Білоус В.Т.* Національна безпека України(методологічні аспекти,стан і тенденції розвитку).—Ірпінь :Преса України,2000.—304с.
28. *Перепелиця Г.М.* Конфлікт в посткомуністичній Європі.—К. : НІСД, 2003. — 432с.
29. *Переслегин С.Б.* Самоучитель игры на мировой шахматной доске.—М. :Изд-во АСТ;СПб. .:Terra Fantastica,2006.—610с.
30. *Політична географія і геополітика: Навч. посіб. / Б.П.Яценко, В.І. Стафійчук, Ю.С.Брайчевський та ін.; за ред. Б.П. Яценка.*—К. :Либідь,2007.—256с.
31. *Рамоне И.* Геополитика хаоса: Пер. с исп. — М. : ТЕИС, 2001.— 128с.
32. *Романов И.* Геополитика России. Стратегия восточных территорий.—М. :Ин-трус. цивилизации,2008.—320с.
33. *Россия в мировой политике: Учеб. пособие / Подобщ. ред. А.А.Литовченко.*— М. ;СПб. .:Издат.дом“Герда”,2006.—399с.
34. *Сирота Н.М.* Геополитика.—СПб. :Питер,2006.—176с.
35. *Словник геополітичних термінів та понять / Упоряд. і ред. В.С.Крисаченко; За заг.ред. О.С.Власюка, П.П.Кононенко.*— К. :ПЦ“Фоліант”,2008.—208с.

36. *Сорокин К.Э.* Геополитика современности и геостратегия России.— М. :РОССПЭН,1996.—168с.
37. *Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти /* За ред. Ф.М. Рудича. — К.: МАУП, 2002. — 488с.
38. *Україна2000ідалі:геополітичніпріоритетитасценаріїрозвитку.* — К.: НІСД; НІУРВ, 1999. — 192с.
39. *Уткин А.И.* Единственная сверхдержава. — М. : Алгоритм, 2003. — 576 с.
40. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций: Пер.сангл.—М. : Изд-во АСТ, 2003. — 603с.
41. *Цыганков П.А.* Теория международных отношений: Учеб.пособие.—М. :Гардарики, 2003. — 590 с.
42. *Цымбурский В.Л.* Остров Россия. Геополитические и геохронологические работы.1993–2006.—М. :РОССПЭН, 2007. — 544 с.
43. *Чекаленко Л.Д.* Зовнішня політика України: Підручник. — К. : Либідь,2006. — 712 с.
44. *Шульга М.А.* Російський дискурс геополітики. — К. : ПАРА- ПАН, 2006. — 524 с.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛКУ

1. Геополітичні погляди Ф. Ратцеля
2. Основні положення наукової концепції Р. Челлена
3. Теорія «морської могутності» А. Мехена
4. Геополітична концепція «географічної осі історії» Х. Маккіндера
5. Геополітична концепція посибілізму П.В. де ла Блаша
6. Геополітичні погляди К. Хаусхофера
7. Геополітична концепція «Рімленда» Н. Спайкмена
8. Провідні школи геополітичної думки.
9. Атлантизм. Неоатлантизм. Уніполярна геополітична модель світу.
10. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона.
11. Поліцентризм – багатополлярність світу. “Радикальна географія”. Критика імперіалізму.
12. “Континенталізм” в європейській геополітичній думці. “Нові праві”: особливості геополітичних поглядів.
13. Мондіалізм. Неомондіалізм: провідні концепції.
14. “Критична” геополітика: основні напрями досліджень. Прикладна геополітика.
15. Неоєвразійство. Провідні напрями неоєвразійства.
16. Геополітичний простір, його сутність. Геополітичні поля. Ендемічне поле. Прикордонне поле. Перехресне поле. Тотальне поле. Геополітична опорна точка. Метаполе.
17. Геополітичні відносини. Геополітична експансія. Геополітичний конфлікт. Геополітичний баланс сил.
18. Геополітичне положення держави, його рівні. Геополітична могутність держави. Геополітичні інтереси держави. Захист національних інтересів держави. Геополітичні аспекти національної безпеки держави. Геополітичний кодекс (код) держави. Геостратегія держави на міжнародній арені, типи геостратегії.
19. Основні геополітичні епохи.
20. Основні закони геополітики. Закон планетарного дуалізму – протистояння телурократії й таласократії. Дискусійність законів геополітики.
21. Світова територіальна організація політичної сфери суспільного життя. Геополітична структуризація світу. Геополітичні макрорегіони світу. Геополітичні регіони. Геополітичні субрегіони. Геополітичні «вісі», «полюси» («центри»).
22. Біполярна геополітична модель світу після Другої світової війни. Сучасна глобалізація. Уявлення про уніполярний світ. «Новий світовий порядок». Багатополлярна і багатоярусна геополітична модель сучасного світу. Геополітична взаємодія цивілізацій на міжнародній арені: співпраця і конфлікти. Регіоналізація політичних процесів.
23. Ізоляціонізм та інтервенціонізм у зовнішній політиці США. Геополітичні та гео економічні інтереси США у світі. Неоатлантизм в зовнішній політиці США. “Превентивний інтервенціонізм”. “Гуманітарний інтервенціонізм”. Гео економічні інтереси США у світі. Роль США у світовій економіці.
24. Геополітичні та гео економічні інтереси США в Європі. Геополітичні інтереси США на пострадянському просторі. Геостратегія США щодо Росії.

25. Геостратегія США по відношенню до КНР. Геополітичні та геоелекономічні аспекти відносин США і Японії. Геостратегічний “Джакотський трикутник”. Геостратегія США в Південно-Східній та Південній Азії.
26. Геоелекономічні інтереси США на Близькому Сході. Геополітика США у Близькосхідному регіоні.
27. Геополітичні та геоелекономічні інтереси США в Африці.
28. Геостратегічна роль США в Америці. Геоелекономічна інтеграція в НАФТА. Геополітичні інтереси США в Латинській Америці. Геополітичний та геоелекономічний контроль США над Латинською Америкою.
29. Геополітичні та геоелекономічні аспекти утворення і розвитку ЄОВС-ЄЕС-ЄС. Розширення ЄС на схід. Трансформаційні процеси в ЄС.
30. НАТО: геополітичні засади створення і розвитку. Геополітичне розширення НАТО, основні наслідки. Сучасна геостратегія НАТО.
31. Геостратегія Великої Британії у світі. Геополітика та геоелекономіка Великої Британії в Європі. Геополітичні та геоелекономічні інтереси Великої Британії в регіонах світу.
32. Геостратегія Франції на міжнародній арені. Ядерний та космічний аспекти геополітики Франції. Роль Франції в сучасних євроінтеграційних процесах. Взаємовідносини Франції і НАТО. Геополітичні та геоелекономічні інтереси Франції в регіонах світу.
33. Геостратегія об’єднаної Німеччини в Європі. Роль ФРН в НАТО та ЄС. Геополітичні та геоелекономічні інтереси Німеччини в регіонах світу.
34. Геополітична та геоелекономічна ситуація в Середземномор’ї. Геоелекономічний прагматизм Італії, особливості геополітики. Іберійські країни Іспанія та Португалія: участь в ЄС, НАТО, геополітика в Латинській й Америці.
35. Геополітичні та геоелекономічні інтереси країн Центральної та Східної Європи.
36. Геополітичне положення КНР. Геостратегія КНР. Концепція “Великого Китаю”. Геостратегічне партнерство між Китаєм і Росією. Геополітичні і геоелекономічні аспекти взаємовідносин між КНР і США. Геоелекономічні інтереси КНР в Європі, Азії, Африці та Латинській Америці.
37. Геостратегія Японії. Японія – геостратегічний союзник США, конкурент в геоелекономічному просторі. Геополітичні проблеми взаємовідносинах між Японією й Росією. Взаємовідносини між Японією і Китаєм. Геоелекономічна стратегія Японії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (АТР).
38. Геополітичні інтереси Республіки Корея у світі та АТР. Регіональний геополітичний «центр сили» в Південно-Східній Азії – Індонезія.
39. Геополітичні інтереси Індії у світі. Взаємовідносини між Індією і Пакистаном. Геополітичні аспекти взаємовідносин між Індією і Пекіном. Геостратегія Індії в басейні Індійського океану.
40. Ісламський світ. Пакистан як “полос сили” в Південній Азії. Геоелекономічний потенціал Ірану. Геополітичні інтереси Ірану в басейні Перської затоки, Закавказзі, Середній Азії. Геополітика держав басейну Перської затоки.
41. Геополітика Туреччини. Геостратегічний вектор на інтеграцію до ЄС. Туреччина – геополітичний форпост НАТО в Азії. Роль у Чорноморському регіоні та на Близькому Сході.
42. Роль Ізраїлю на Близькому Сході, геополітика Ізраїлю.

43. Геополітичне положення України. Проблеми визначення стратегії зовнішньої політики України після здобуття незалежності. Геополітичні інтереси сучасної України. Захист національної безпеки України.
44. Сучасна геостратегія України у світовому геопросторі.
45. “Східний” вектор зовнішньої політики України, його реалізація. Геополітичні та гео економічні інтереси України на пострадянському просторі. Взаємовідносини України з Російською Федерацією.
46. “Західний” вектор зовнішньої політики України. Геостратегічний вектор на інтеграцію з НАТО; шляхи реалізації. Геостратегічний вектор на інтеграцію з ЄС; проблеми практичної реалізації. Геополітичні та гео економічні інтереси України в Центральній та Східній Європі.
47. Геополітичні інтереси України у Причорноморському регіоні. Участь в ОЧЕС. Розвиток співпраці у ГУАМ–ОДЕР.
48. Геополітичні інтереси України в Азії, Африці, Латинській Америці.